

Έτσι πνιγμένη, άφανισμένη ή Δύναμι
κοιμάται και ρωτάει από βαθειά
τό κρῖμα πού τή σκότωσαν άπόλεμη,
άλλά ή βαθύς γιαλός δέν άπαντᾷ.
Θερίο καράβι, πόσο καλοτάξιδα
πλείεις στό μηδέν ! Ειρήνη
στό φλάμπουρο πού κύματα τό δίπλωσαν
και στ' άρματα πού δέ βροντᾷν. Ειρήνη
στών θυμάτων τά μάτια, στή βουβή καρδιά,
στό στόμα τό κλεισμένο πού ἔλμην πίνει !
Τώρα δέν τούς κατέχει πλέον ή πόλεμος
και τώρα πού στά βάρη τῆς άθύσου
βαρειά κοιμῶνται ἤσυχοι, άγαθοί,
άπόλεμοι, θλιμμένοι, εἶνε δικοί σου.

Εἶπαν κι' ή προσευχή μέσ' τήν ψυχή τους
ἔπεσε, τήν άνάστησε. Με τούς κορμούς
των δένδρων τό άζωγράφιστο κορμί της
ύψώνει κι' εἶν' ώραίο άπ' τούς καύμούς.
Λάμπει τό δάκρυ πού στή γῆς άφίνει
—εὐτυχισμένο τό άνοχό πού τό πίνει—
Γνέφει στό πλήθος και μαζί του ξεκινᾷ.
Χαμογελᾷνε κάμποι και βουνά
κι' ἔτσι καθώς πηγαίνει ή λιτανεία
τά μαραμμένα ξαναζοῦν, ή ξνοιζι
πάει νά γενῆ αἰώνια.
Τόσο δεμένη ή μάκινα γῆ μέ τήν ψυχή των εἶνε,
τόσο τούς ανεγνώρισες τούς 'Αδυνάτους, κρίνε,
πού κάτασπρος στό διάβα των φεγγεβολᾶς, και σύ
δρσοῦλα στά χαμόκλαδα πού τρέμεις, ως αὐτοί.

Στάθηκαν στήν άκρογιαλιά και κύτταζαν τό κύμα.
Πλατῶ τό πέλαγος, καθώς τοῦ άφανισμού τό κρῖμα.
Τούς βυθισμένους καρτερῆί νάρθουν μπροστά της,
'Εκείνη, ὀρθή στόν άνεμο πού λύνει τά μαλλιά της.
'Αχ! οἱ νεκροί δέν έρχονται ὑψωμένοι
άπάνου στόν άερό, δέν κατεβαίνει
κύμα φουρτουνα, πόνος νά τούς πάρη,
τόν άρχηγό νά φέρη καθ'αλλάρη
τῆς τρικυμίας, τούς ναῦτες του μαζί.
'Ο 'Αφανισμός μονάχα, ἐκείνος ζῆ.
Νερῶν φωνές, σαλπίσματα, ἔχοι,
βροντοῦν, και τά μεγάλα κύματα
σάν τοῦ 'Ομήρου οἱ ματωμένοι στίχοι
στό πέλαγος των χρόνων, μέ χορὸ φριχτό
άπό στεριές, πελάγη, οὐρανοῦς χυμοῦν,
λαχανιασμένα πέφτουνε στά πόδια της,
πεθαίνουν, μέ τόν Πόλεμο τῆς τραγουδοῦν.

Σ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

'Ο Έλλημιστής κ. E. Clément, καθηγητής
στή Νίκαια τῆς Γαλλίας, εἶχε τήν καλωσύνη νά
στείλει στό διευθυντή τοῦ «Νουμά» τό ακόλουθο
γράμμα για τό δρᾶμα του «Ζωντνοί και Πεθαμ-
μένοι».

Τό γράμμα τό δημοσιεύουμε σέ πρωτότυπο και
σέ μετάφραση, άφοῦ πρώτα ζητήσαμε τήν άδεια άπό
τόν κ. Clément.

Nice, le 1er Mai 1905

Monsieur,

Je suis bien en retard pour vous remercier de vo-
tre beau livre. Excusez-moi et soyez persuadé que mes
remerciements n'en sont pas moins sincères, ni mon
admiration moins vive. Votre drame est une oeuvre
vibrante de vérité, de force et de vie. Sous le voile
transparent d'une allégorie dont les personnages res-
tent naturels, c'est à dire des hommes et des fem-

mes de chair et d'os, vous battez vigoureusement en
brèche les idées et les sentiments factices, les préjugés,
le fétichisme mesquin, puéril et stérile de l'antiquité,
si différent de la vraie piété et de la vénération
raisonnable. Puisseient vos concitoyens sentir toute la
justesse des conseils de Lambrós, renoncer en-
fin aux idoles mortes et tourner leurs regards vers
l'avenir et vers la vie? Alors seulement l'hésitante,
coquette et charmante Chari, notre chère Grèce,
pourra être parfaitement heureuse.

Votre touchante nouvelle de Chrysay est
un petit chef d'oeuvre d'émotion pénétrante et de dé-
licatesse.

Laissez-moi vous féliciter, Monsieur, de votre beau
talent. Le «Noumas», que vous dirigez si habilement,
n'est pas seulement un excellent journal, c'est une bon-
ne oeuvre vraiment patriotique, à laquelle applaudissent
tous les vrais amis de la Grèce.

Et à ce titre, je vous prie d'agréer, Monsieur,
avec mes remerciements, l'expression de mes senti-
ments de haute estime et de profonde sympathie.

E. CLÉMENT
professeur, Nice

Νίκαια, 1 του Μάη 1905

Κύριε,

'Αρχισα πολύ νά σ' εύχαριστήσω για τό ώραίο
σου βιβλίο. Νά μέ συμπαθᾷς, βέβαιος πώς τά συγ-
χαρητήριά μου δέν είναι γι' αυτό λιγότερο ειλικρινῆ,
μήτε ή θαυμασμός μου πιδό λίγο ζωηρός. Τό δρᾶμα
σου είναι έργο πού σπαρταρίζει άπό αλήθεια, άπό
δύναμη και άπό ζωή. Κάτцу άπό μία σκέπη διάφανη
άλληγορική, μέ ανθρώπους πού μένουνε πάντα φυσί-
κοί, δηλονότι άντρες και γυναίκες μέ σάρκα και μέ
κόκκαλα, χτυπᾷς δυνατά και ριζικά τά ψεύτικα,
ιδέες και αίστήματα, τις πρόληψες, τήν άθλια ζο-
νολατρεία τοῦ άρχαίου, τήν παιδιάτικη και τήν ἔ-
γωνα, τόσο διαφορετική άπό τήν αληθινή εύλάβεια
κι άπ' τό λογικό σέβας των άρχαίων. 'Αμποτε οἱ
συμπολίτες σας νά νιώσουν ὅλη τήν αλήθεια πού
κρύβεται στίς συβουλές τοῦ Λάμπρου, νά παραιτή-
σουν τέλος τᾷψυχα εἰδῶλα και νά γυρίσουν τά μά-
τια τους πρὸς τά μέλλοντα και πρὸς τή ζωή. Τότε
μόνο ή διασταχτική, οίλαρσκη και χαριτωμένη
Χάρη, ή άγαπημένη μας 'Ελλάδα, θά μπόρέση
νά βρῆ άκέρια τήν εὐτυχία της.

Τό δῆγημά σου Χρυσανγή είναι ένα λεπτότατο
κριστουρηγηματάκι πού κατασυγινεῖ.

Δῶσε μου τήν άδεια, κύριε, νά σέ συχαρῶ για
τόν καλλιτεχνικό σου νοῦ. 'Ο «Νουμάς» πού τονέ
διευτύνεις τόσο άξια, δέν είναι μονάχα μία ἐξάι-
ρετη έφημερίδα, είναι και μία καλή πράξη πατριω-
τικώτατη, πού τήν χειροκροτοῦν ὅλοι οἱ αληθινοί
φίλοι των 'Ελλήνων.

Σέ παρακαλῶ, Κύριε, νά δεχτῆς μέ τά εύχαρι-
στώ μου και ὅλη μου τήν ὑψηλή ὑπόληψη και τή
βαθειά συμπάθεια πού αίστάνομαι για σένα.

E. CLEMENT

Καθηγητής στή Νίκαια

— Βλέπεις τί χαριτωμένος και τί σοφός είναι ή παπα-
γάλος μου; λέει τό γεροντοκόριτσο, ή Πιπή, στή φιλε-
νάδα της. Τόν έχω σαν παιδί μου... Κοκό μου, θέλεις
καρέ;

— 'Αλήθεια τί έξυπνος παπαγάλος! και τί πράσινο!
— Μοῦ τόν άφησε κληρονομιά ή καχημένη ή γιαγιά
μου. Θά είναι Ισαμ' ἑκατό χρονῶνε.

— Πῶ, πῶ! 'Αν κι' ἔχη τόση ήλικία, μήτ' ένα φτερό
του δέν άσπρισί!..

'Ο δικηγόρος. — 'Οχι! δέ μπορῶ νά σᾷς ὑπερασπι-
στώ. 'Η ὑπόθεσή σας είναι τόσο άβέβαιη...

'Ο πελάτης. — 'Αδέβαιη; μά θά φάω σίγουρα δυό
χρόνια φυλάκα!

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΗΣ ΧΟΡΟΣ*

*Αγαπημένε μου,

Μέρες δλάκερες εἶχα στό νοῦ μου αδιάκοπα τόν
πρῶτο μου χορό.

Μᾶς εἶχαν στείλει τήν πρόσκληση τήν Δευτέρα
τό βράδυ κι' ή χορός θά εἶτανε τό Σαββάτο. Πῶς
τό θυμάμαι! εἶχ' άνοιχτό τό τετράδιο, πού γράφω
τά μυστικά μου ὅλα, τις σκέψες και τά περιστα-
τικά τῆς ζωῆς μου, κι' ἔγραφα κι' ἔγραφα πολλά
και σέ συλλογιζόμου. 'Όσα ἔγραφα, για σένα
τάγραφα, τόν άγαπημένο τῆς καρδιάς μου φίλο, τόν
άχώριστο τοῦ λογισμού μου σύντροφο. Ένα μι-
κρό άνοχοῦαλί: μέ λίγους μενεξέδες, πού άφθονα μοῦ
χάριζαν τή γλυκαία τους μυρουδιά, εἶταν τό μόνο
πού μποροῦσε νά τραβήξῃ λιγάκι τήν προσοχήν και
και τή σκέψη μου, πού τήν ὦρα κείνη ἔσκιζε θά-
λασσα πλατειά και πετούσε, πετούσε, πετούσε μέ
γληγοράδ' άπίστευτη, μέ τά φτερά τῆς άγάπης,
για νά φτάση σιμά σου, στό φοιτητικό σου γραφεῖο
πού τόσο νόστιμα τοῦ κάνεις τήν περιγραφή.

'Η μαμά μπαίνει μέσα, κρατῶντας ένα φάκελλο
στό χέρι και μοῦ λέει «Μαρία, διάβασέ το, πῶς σοῦ
φαίνεται;»

Τό πῆρα κι' ή καρδιά μου ἤχτυπησε δυνατά, ὅταν
εἶδα τό περιεχόμενον θυμήθηκα τόν πατέρα, πού προ-
χτές τό βράδυ ἔλεγε στή μαμά, —ἀρέτος πού και ή
Μαρία μας θά πήγαине στόν κόσμο δέν γίνονται χο-
ροί κρῖμα!»

'Όστε γι' αυτό ή μαμά χαμογελοῦσε, ὅταν μοῦ-
δωσε τό φάκελλο και γι' αυτό μέ τόση περιέργεια
καρτεροῦσε νά ἰδῆ τήν ἐντύπωση πού θά μοῦκανε.

— Τί λέει, ή πατέρας, μαμά, θά πᾶμε;

Πρέπει νά σοῦ πῶ τήν αλήθεια. Δέν ἤθελα νά
ἔλεγεν ὄχι. Εἶναι τόσο ὁμορφο πράμα ή χορός στό
σκολεῖο ἤμου ή πρώτη χορευτοῦ, ἔκανα πάντα τήν
καλήτερη οἱγοῦρα, κι' ὅλοι μ' εἰρυσκαν πολύ χαρι-
τωμένη μ' ὄλο πού ἤμου παιδιαριστικά ντυμένη
μέ τοῦ σκολεῖοῦ τις μακριές κι' άχαρες ποδιές· πῶς
λοιπόν νά μὴν άρέσω καλοντυμένη μέσα στά άπειρα
φῶτα, πού δίνουν στό πρόσωπο ένα τριανταφυλλένιο
χρῶμα, πού και τήν ἄσκημη άκόμα κάνουν ὑπο-
φερτή;

'Αλλά ή μαμά δέν εἶπε τή λέξη, πού τόσο ἐφο-
βούμην· ἤρθε κοντά μου και μέ τ' άπαλά και κά-
τασπρα χεράκια ἔχαιδεψε τά μαλλιά μου, μ' ἐφί-
λησε στό μέτωπο και μαῦπε· ὁ πατέρας σου μο-
νάχα σέ παρακαλεῖ νά γείνης ὁμορφη».

«Νά γείνης ὁμορφη!» Πόσες ανησυχίες, πόσες
σκέψες, πόσες φροντίδες γεννᾷ μία τέτοια λέξη στό
κεφάλι κάθε νέας, πού ετοιμάζεται για τόν πρῶτο
της χορό! Νά γείνης ὁμορφη! ἀλλ' αυτό σημαίνει
νά αναστατώσης τήν μικρή σου καμαροῦλα κι' άπό
χαριτωμένο παράδεισο νά τήν κῆμης κόλαση σωστή-
νάραδιάσης τζοβαίρικά, κορδελλίτσες, μυρουδιές, βεν-
τάλιες, ὅλα τά μικρά τίποτα, πού κάνουν ζω κατά
τή γυναίκα, νά τά γυρεύης, για νά ἰδῆς πιδό χρῶμα
καλήτερο· σοῦ στέκει, ποιά βεντάλια είναι περισσότερο
τῆς μόδας κι' ἄν πηγαίνῃ μέ τό χρῶμα τῆς φορεσιᾶς
σου. Νά γείνης ὁμορφη! μ' ἄλλα λόγια νά κα-
θήσης ὠρες πολλές στόν καθρέφτη και νά χτενιστῆς
χιλίες φορές, για νά ἰδῆς ποιά χτενισιά περισσότερο
ὁμορφιά σοῦ χαρίζει για νά τήν προτιμήσης τή θρα-
δῶ τοῦ πρώτου σου χοροῦ. Νά γείνης ὁμορφη, σημαί-
νει νά γίνης νευρική, άσχημη, παράξενη, γιατί

* 'Από «τ' Άνοιχτά Γράμματα».

τάτες όλα άσκημα σου φαίνονται, όλα άτέλειωτα, όλα που κάτι τούς λείπει. Πιστέψέ με κ' ή πειό φαντασμένη γυναίκα θά όνειρεύεται κάτι καλύτερο από τό πρόσωπό της για τόν πρώτο της χορό.

Νά γείνης όμορφη, σημαίνει και κάτι άλλο πειό τρομερό ακόμα. Σημαίνει νά λησμονήσης που κάπου βρίσκεται μιά καρδιά που αγαπά, που πονεί, που λατρεύει, καρδιά που θάβινες ό,τι πειό πολύτιμο στον κόσμο έχεις για νά τήν κρατήσης πάντα δική σου, καρδιά που τής ύποσκήθηκες άγάπη παντοτεινή. Σημαίνει νά λησμονήσης τά χρυσά όνειράτα που παιδάκι ακόμα είχες πλάσει και που κ' από του σχολειού τά θρανία τ'άβλεπες νά πετούν τά χρυσοφτέρουγα, όταν στα παλιά σου τετράδια έγγραφες τόννομά σου, σημαίνει νά λησμονήσης κάθε σου ύπόσκηση και τό δαχτυλάκι, που μιά μέρα κρυφά από κάθε άδικακριτή ματιά σου πέρασε στο δαχτυλο—άραβώνια, που μονάχα ό έρωτας εύλόγησε, —σημαίνει νά λησμονήσης, που δεν έχεις δικαίωμα ν' άρέσης κ' όμως νά θέλεις ν' άρέσης εις όλο τόν κόσμο για μιά βραδυά, τή βραδυά του πρώτου σου χορού.

Τί άναστάτωση! ή μαμά λείπει όλη μέρα στα μαγαζιά, στη ράφτρα, τρέχει από δω, τρέχει από κεί; άγοράζει γάντια, μυρουδιές, παπουτσάκια, διαλέγει λουλούδια — κάτασπρα τριαντάφυλλα — για νά στολίση τό από άσπρο μεταξί έλαφρό-έλαφρό φόρεμα τής κόρης της. Τίποτα δεν τής άρέσει, τίποτα δέ βρίσκει άκριτά όμορφο για μένα. Η καθημένη κοπιάζει τόσο και γιατί; "Αν σκεφτόμουν κ' από τό γιατί δέ θάχα και γώ τόσο σκέψη και τόσο άνησυχία.

Μά κ' ή πικτέρας άκούα μισανηκκατεύεται στις γυναικίστικες δουλιές και άφησε για μιά φορά τή συνειθισμένη του σοβαρότη.

"Ηλθ' επί τέλους ή μεγάλη μέρα, που με τόσο καρδιοχτύπι περίμενα. Με γληγοράδ' άστραπής περνούν μπρός από τά μάτια μου και τά μικρότεραπραματάκια. Η άναστάτωση τής καρδιάς μου, τής μαμάς μου ή άνησυχία, ως που νά με ίδή ντυμένη, τό χαμόγελο που τήν όψη της έφώτισε, όταν με καίταζε καλά, καλά, ή πειό άσημαντη καρφισούλα τής φορεσιάς μου, τό χτυποκάρδι μου, όταν τ' άμάξι άρχινησε νά τρέχη κ' άκουσα τό θόρυβο των τροχών του, κ' ή φόβος μου κ' ή ντροπή, που με κοκκινάδι χρωμάτισε τά μάγουλά μου, όταν βρέθηκα στη φωτισμένη και λουλουδοστολισμένη σάλα του χορού. Θά στο πώ, γιατί τό σημερινό μου γράμ-

μα είναι μιά ξομολόγηση. Όλα μαγικά μου φαίνονται οι γυναίκες πειό χαριτωμένες, πειό έλκυστικές κ' οι κύριοι όλοι χαριτωμένοι, όλοι έξυπνοι.

Και συλλογίστηκα σένα, που τόσο σου άρέσει νά ζής μακριά από τόν κόσμο και τή διασκέδαση ή φοιτητική σου καμαρούλα μου φάνηκε κρύα, γυμνή κ' άσκημη ή εικόνα τής οικογενειακής ζωής, που με τόσο ζωηρά χρώματα ξέρεις και ζουγραφίζεις και που τόσο ποθείς, τόσο σκοτεινή μου φάνηκε μπρός από τά πολλά φώτα τής σάλας, τις περιπόλητες των καθλλιέρηδων, τό θαυασμό, που πιστεύεις πώς τρέμει ό καθέννας κεί μέσα για σένα!

Δέ ζούσα, πετούσα σ' άλλον κόσμο, που άτέλειωτη μουσική τόν συντροφεύει, κεί που τά λουλούποτέ δέ μαραινόνται και που βασίλισσα ζής στις καρδιές του κόσμου, όχι τής γης μά του ούράνιου.

Τί τρελλή! άκούσε με και μ' ή με γελάση.

"Ηξέρα που ήμουν όμορφη, και τό ήξέρα τό φόρεμά μου άλαφρό άλαφρό από ύφασμα φίλό, φίλό, με μοναχό στολίδι κάτασπρα άληθινά τριαντάφυλλα και στο γυμνό μου λαιμό ένα γύρο μαργαριτάρια. τά μαλλιά μου χτενισμένα όπως χτενίζονταν οι άρχαίες έλληνοπούλες, ή μοναχή χτενισιά, που άφήνει νά φαίνεται όλων των μαλλιών ή όμορφάδα κ' όταν άκουα νά μου τό λένε, όταν στην τρέλλα του χορού άφηναν νά φεύγη από τά χείλια τους ή φράση: «είστε, δεσποινίς, ή βασίλισσα του χορού απόψε» και «καμιά δέ μπορεί απόψε νά μετρηθ' ή με σ'αξ» μου φαίνονταν άλήθεια κ' ούτε για μιά στιγμή περνούσε από τό νού μου, που θάχαν κάποιος λόγο για νά μου τό πούν, και που στο στόμα των νέων που συχναζούν στα σαλόνια, είναι μιά φράση συνειθισμένη που όλες έχουν τήν εύχαρίστηση νά τήν άκούν.

Τούς πιστεύα κ' ήμουν εύτυχημένη και σιγά σιγά συλλογίζομουν.—Γιατί και σε κείνον νά μην άρέση ό κόσμος; του ώρκίστηκα νά τόν αγαπώ παντοτεινά και τήν τύχη μου νά ένώσω με τή δικήν του, οι λύπες μου, λύπες του, κ' οι χαρές του, χαρές μου. Αλλά δεν είναι κριμα τό πνεύμα κ' ή όμορφιά μου κρυμμένα νά μένουν άπ' όλο τόν κόσμο, μονάχα για κείνον νά κινθούν και νά ζήσω ζήνη από τίς διασκέδασες, όπου θά μπορούσα νά βασιλεύω; Μονάχα για κείνον; τόν έρωστή!

Και πόσο μικρός και τιποτένιος στα μάτια μου τότε παρουσιάζοσαν άν ό φιλόσοφος ή ήθικολόγος, με τίς άρχαίες σά ράσο καλόγερου ιδέες, με τόν έ-

ρωτα για τις χαρές και τή γλυκάδα τής οικογενειακής ζωής.

Αυτά συλλογίζομουν, όταν ή Φανή, ή φιλενάδα των παιδικών μου χρόνων, ήρθε κοντά μου. Είναι δεύτερος χρόνος που πηγαινει στους χορούς κ' από κείνην είχα πάντ' άκούσει πόσες χαρές και πόση μαγεία κλει μέσα της ή λέξη χορός.

—Διασκεδάζεις; μου λέει.

Και πριν προφτάσω νά τής άπαντήσω «—είσαι πολύ όμορφα ντυμένη και πολύ άρέσεις».

Τραβηχτήκαμε σε για γωνιά τής σάλας κ' άρχινήσαμε τή φλυαρία, τάτέλειωτα, που λές έσύ, κ' έπειτα σου είπαμε πολλά.

«Τί νά σου πώ; μου λέει, έγώ γελώ μ' αυτούς τους βλάκες του καθλλιέρηδες; είναι τόσο γελοίοι, όταν βάνονται νά κάμουν κόρτε! Δέν ήξέρω πόσοι απόψε ήθελαν νά με κάμουν νά πιστέψω, πώς είμαι ή πειό όμορφη δω μέσα. Ακόμα γελώ!

«—Και ποιεί σου τό είπαν;» έρώτησα άμέσως με περιέργεια.

«—Περιμένω νά θυμηθώ. Α, ναι... κ' άρχινήσε νά μου άραδειάζη (τά όνόματά τους κ' άνάμεσα και όνόματα κείνων που και σε μένα τά έδια λόγια είχαν π'η!!!

Θέλεις τώρα τόν Επίλογο;

Η άγάπη ναι λουλούδι, που μονάχα στην Αλήθεια—στις άχτίνες του ήλιου και στο χαϊδεύμα τής αύρας—μπορεί νά ζήση. Σί θερμοκήπι—στην άσφυχτική άτμοσφαιρα τής σάλας του χορού—μαραινεται. Και τώρα θά σε παρακαλέσω νά κάψης τό γραμμά μου, για νά κούν μαζί του και μερικοί φαρμακεροί συλλογισμοί και μερικά άνόητα χτυποκάρδια. Θέλω για τήν άγάπη μας νά σβυστή για πάντα μιά μέρα τής ζωής μου ή μέρα του πρώτου κ' ύστερου χορού.

Κέρκυρα.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

—Κι ή καταγάρης ή γιός σου, τί γίνεται κύρ Οϊκονόμο;

—Ω φίλε μου, κύρ Δημητρώ! άσε με; είμαι πολύ άτυχος; άποφάσισε νά τά ξεδέψη σ' έξη μήνες όλα δσα κέρδια μ' οικονομία σ' έξη χρόνια.

—Αυτό είναι; φοβερό! πρέπει νά του κάνης παρατήρηση.

—Δέν τούκανα; μά που νάκούση? είναι άν τδ βιολί δέ θέλει νάκούση παρά τους βλάκες... Μά νά σου πώ, κύρ Δημητρώ; δέν του λές τίποτα κ' έσύ; ίσως σ' άκούση έσένα.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΑΛΩ ΚΑΙ ΜΗΛΙΩ

Στη μνήμη του Γιάννη Α. Καμπύση

Α'

Κοντά στο παλιό ξεροπήγαδο ή άναμένη πύρα μπουμπουλλίζει άναδίνοντας όλόγυρα και προς τά πάνω μάθρους και πυκνούς καπνούς με σπιθες άνάμεσα και γλώσσες άπυ φλόγα. Λιγα κλωνάρια τής πλαγιανής άγριοχορτσιάς έχουν φρυγανιατσεί και κρέμονται μαρμαμένα προς τά κάτω. Όλόγυρα οι κοπέλες του χωριού με τά κοντά φουστάνια και τις πίσω ριγμένες κουσιές γελούνε και λένε νόστιμα λόγια, σέρονοντας γκουτσούπια και ξερόκλαδα νά φάει ή φωτιά. Όπίσω των φαντάζουν μακριοί μα-

κριοί περνώντας το πηγάδι, τους φράχτες, τά χαντάκια, οι ήσκιοι των που σαλιέθουν πότε ιδώ και πότε εκεί, όταν οι νέες γυναίκες τρέχουν νά κάμουν κατιτίς. Υστερα δυο τρεις ξεσέρνουν τή χόβολη και ρήχνουν πάνω της τά καλαμπούκια τά τρυφερά και γαλαχτερά νά ψηθούνε.

«Από τό πρώτο χωράφι σου τάκοψες, Κάλω;» ρωτάει μιά άκουμπισμένη σε μιά φούρκα που κρατάει στα χέρια της.

«Ναι. Είχα τό νερό του μύλου εκεί κοντά κ' ή μυλωνάς μάφινε τις νύχτες κάποτε νά κόβω τάβλάκι και νάν τά ποτίζω. Τά θροφερά! Ένα μπόι έφτασαν!»

«Τί συλλογιέσαι, Μήλιω;» ξαφνιάζεται μιά άλλη παραπέρα, άν τήν είδε νά κάθεται άπόμακρα στο πέτρινο πεζούλι του πηγαδιού. Εκείνη γυρίζει τό βαθύ κ' άπλάνετο μάτι στην παρθένα που φωνάζει, χαμογελάει λίγο και δέ λέει τίποτα.

Τά χηνάρια που καθιάζουν στην άκρια τής μπάρρας παρξία σκούζουν ταραγμένα άπλόνοντας τους μακριούς λαιμούς των. Ένα ποδοβολητό άλόγου τρεχάτου άφογκάζουνται όλες οι νέες και ύστερα από λίγο ένα ρούσο άλογο κ' ένας νεός καθκλάρης, με στρογγυλό πρόσωπο και με μεγάλα καστανά μουστάκια, φαίνεται νά βγαίνει άπ' τό σκοτάδι τής νύ-

χτας και νά πλησιάζει στην πύρα.

«Καλησπέρα στις όμορφες», είπε χωρίς νά ζεπιξέψει. «Α, καλαμπούκια ύένετε;... Σά νά σ'αξ καλοκάθεται τό σαβατόβραδο και ξαγυρνάτε.—Οι δουλιές πώς πήγαν σήμερα; Άρχινήσε τό σκάψιμο στον μεγάλο άβλαγα;», ρωτάει δυο νέες που ήρθαν σιμά στολόγο του.

«Όχι», του άπολογιούνται εκείνες ξεθαρεμένες.

«Από Δεφτέρα τώρα θάδειάσουμε».

Τίς ζητάει όλες από μιά μιά γέροντας δεξιά και ζερβά για νά ιδεί καλύτερα. «Μήλιω! Μπ'η!... Η Μήλιω τί γίνεται;...»

Παρμερίζουν και στην άδύνατη λάμψη τής φωτιάς φαίνεται ή Μήλιω καθούμενη και σκυφτή. Στο πλάγι της από πάνω λυγίζει τό ψηλό κορμί ή Κάλω και κρυφομιλούνε.

Η Μήλιω στο φώναγμα του άνατριχιάζει, μά τό σπιθατό μάτι της δείχνει τή χαρά σηκώνεται, άφίνει τήν Κάλω λησμονημένη και σιμόνει νά χαηδέψει με τάσπρο χέρι της τό περήφανο κεφάλι του άλόγου που φυσάει και κλώθει άνυπόμονο. Ο Κόλιας σκύβει πλάγι και τής λέγει λόγια κρυφά και τρυφερά.

Κάμποσον καιρό μένουν έτσι. Οι άλλες γυναίκες τραβιούνται άπ' τά φουστάνια των και ψιφρίζουν